

**Prosumenckie instalacje OZE i budownictwo energooszczędne
Analizy technologiczne, prawne i ekonomiczne (możliwości wsparcia)**

Konferencja

Wspólne posiedzenie senackiej Komisji Gospodarki Narodowej i senackiej Komisji Środowiska
z udziałem Parlamentarnego Zespołu ds. Zielonej Gospodarki
Senat RP, 1 kwietnia 2014 roku

Czy obowiązujące i projektowane rozwiązania ustawowe umożliwią powszechną realizację idei domów z mikroinstalacjami OZE?

Analiza możliwości i rozwiązań prawno-ekonomicznych

Grzegorz Wiśniewski

Instytut Energetyki Odnawialnej

kontakt: gwisniewski@ieo.pl

Technologie energetyki prosumenckiej wykorzystującej OZE

Krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych i projekt ustawy o OZE:

⇒ małe elektrownie wodne,

⇒ małe elektrownie wiatrowe -**MEWi**,

⇒ mikrosystemy systemy fotowoltaiczne- **PV**,

⇒ mikrosystemy kogeneracyjne na biogaz – **mB**
i biopłyny -**mCHP**

⇒ kolektory słoneczne- **KS**,

⇒ kotły na biomasę **kB**,

⇒ pompy ciepła -**PC**.

Produkcja ciepła na potrzeby domowe

Produkcja energii elektrycznej na potrzeby domowe

⇒ Magazyny energii (ciepła i EE)

⇒ Elementy mikro sieci i inteligentnej sieci domowej

Każdy właściciel budynku to potencjalny prosument

3,7 mln budynków na wsi i w mieście jest w pełni dostawowych do stania się elektrowniami

Każdy budek na wsi może korzystać z 3-4 mikroinstalacji a budynek miejski z 1-2 mikroinstalacji OZE

		Produkcja energii elektrycznej		Skojarzona produkcja energii elektrycznej i ciepła		Produkcja ciepła		
		MEWi	PV	mB	mCHP	KS	gPC	KB
Budynki mieszkalne	wielorodzinne	W,P	W,P,M	W	W	W,P, M	W,P,M	W,P,M
	jednorodzinne	W,P	W,P,M	W	W,P	W,P,M	W,P	W,P,M
Budynki usługowe	magazynowe	W,P	W,P,M			P	P	
	handlowo-usługowe	P	P,M		P,M	P,M	P	P
	biurowe	P	P,M		P,M	P,M	P	P
	turystyczne	W,P	W,P,M	W	W,P	W,P,M	W,P	W,P
	produkcyjne	W,P	W,P,M	W	W,P	W,P	W,P	W,P
Budynki użyteczności publicznej		P	P,M		P,M	P,M	P	P

Oznaczenia:

Instalacje rekomendowane dla terenów **W- tereny wiejskie**, **P-** tereny podmiejskie, **M-tereny miejskie**,

Symbole mikroinstalacji: **MEWi-** małe elektrownie wiatrowe, **PV-**systemy fotowoltaiczne, **mB-** mikrobiogazownie, **mCHP-**systemy kogeneracyjne na biopłynny, **KS-** kolektory słoneczne, **gPC-** geotermalne pompy ciepła, **KB-** kolty na biomase

Stan rozwoju technologii mikroinstalacji w Polsce 2012, źródło: badania własne IEO

Małe i mikroinstalacje OZE.	Średnia moc [kW]	Średni koszt jednostkowy [zł/kW]	Średni koszt całej instalacji [zł]	Szacunkowa ogólna liczba mikroinstalacji 2012 [szt.]
Kolektory słoneczne	7,0	3 200	22 400	120 000
Małe piece i kotły na biomasę (dedykowane)	20,0	900	18 000	90 000
Pompy ciepła	10,0	2 500	25 000	10 000
Małe elektrownie wiatrowe (on i off grid)	3,0	9 000	27 000	3 000
Systemy fotowoltaiczne (on i off grid)	3,0	8 000	24 000	139
Średnia / Razem	9	4 720	23 280	223 139

- ➔ zdecydowaną większość z **223 tys. mikroinstalacji** (ponad 98%) stanowią instalacje do produkcji ciepła
- ➔ **Prawie ćwierć miliona użytkowników mikroinstalacji OZE**
- ➔ **6-7 mld zł inwestycji prywatnych/obywatelskich w ciągu ostatnich 10 lat**
- ➔ Ułamek procenta stanowią instalacje przyłączone do sieci elektroenergetycznej

Stan rozwoju mikroinstalacji przyłączonych do sieci w Polsce (<40 kW) i w Niemczech (90% przyłączonych do sieci niskiego napięcia)

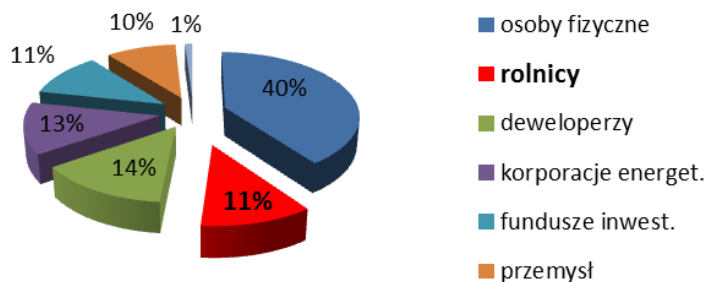
Polska – 250 producentów energii elektrycznej (źródło URE)

	PV	MEWi	MEW _o	mBG	Razem
Ilość źródeł [szt.]	6	8	256	-	270
Moc [kW]	95	126	6 474	-	6 695

Niemcy – 2 mln producentów energii elektrycznej w 2010 roku

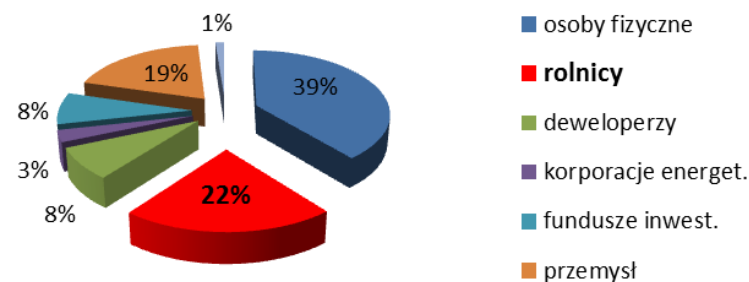
Inwestorzy w OZE w Niemczech '2010: 53 GW

źródło: undenlich-viel-energie.de

Inwestorzy w PV w Niemczech '2010: 17 GW

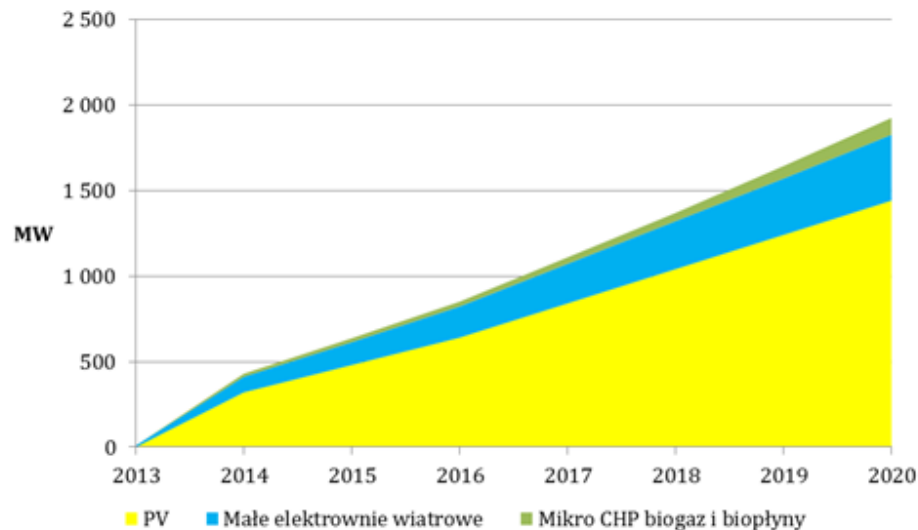
źródło: undenlich-viel-energie.de

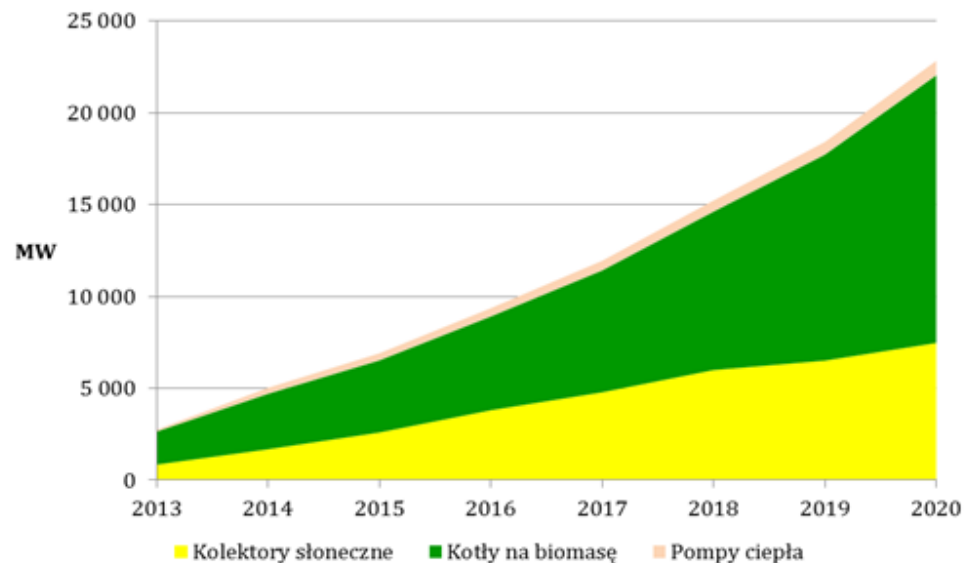
Polska mapa drogowa mikroinstalacji OZE wg IEO (na podstawie rządowego KPD)

Ścieżki rozwoju mikroinstalacji OZE do produkcji energii elektrycznej i ciepła w latach 2013-2020

Moc zainstalowana w mikroinstalacjach do produkcji energii elektrycznej

Moc zainstalowana w mikroinstalacjach do produkcji ciepła

Łączna moc (ciepłna i elektryczna) mikroinstalacji -

24,7 GW

Średni współczynnik wykorzystania mocy -

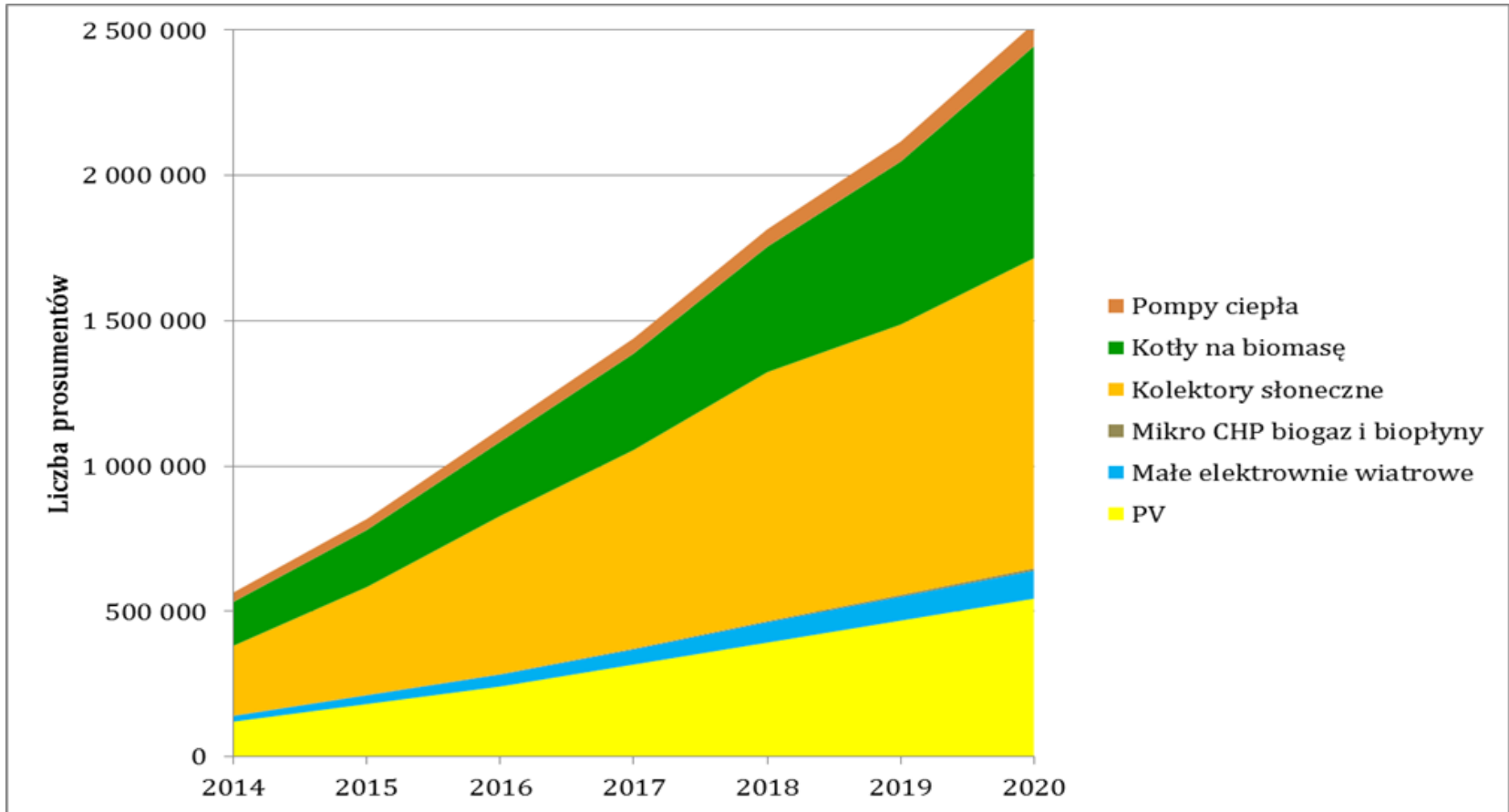
2100 h/rok

Średnia moc pojedynczej domowej mikroinstalacji -

12 kW

Mapa drogowa IEO:

Liczba prosumentów na rynku mikroinstalacji OZE do 2020 roku

➔ Wobec braku sprzyjających rozwiązań horyzont czasowy realizacji scenariusza może wyjść poza 2020 rok

Preferencje aktywnych konsumentów energii

Źródło: badania TNS OBOP na zlecenie Instytutu Energetyki Odnawialnej – „Postawy Polaków wobec małych, przydomowych odnawialnych źródeł energii”

Gotowość zainwestowania w małe, przydomowe odnawialne źródła energii – zróżnicowanie spowodowanej świadomością i możliwościami

Zwolennicy

- Ludzie **młodzi** (53% nastolatków i 57% dwudziestolatków odpowiada pozytywnie);
- **Mieszkańcy wsi (53%);**
- Ludzie **aktywni** zawodowo (53%, dla porównania – wśród biernych odsetek ten wynosi 38%).

Przeciwnicy

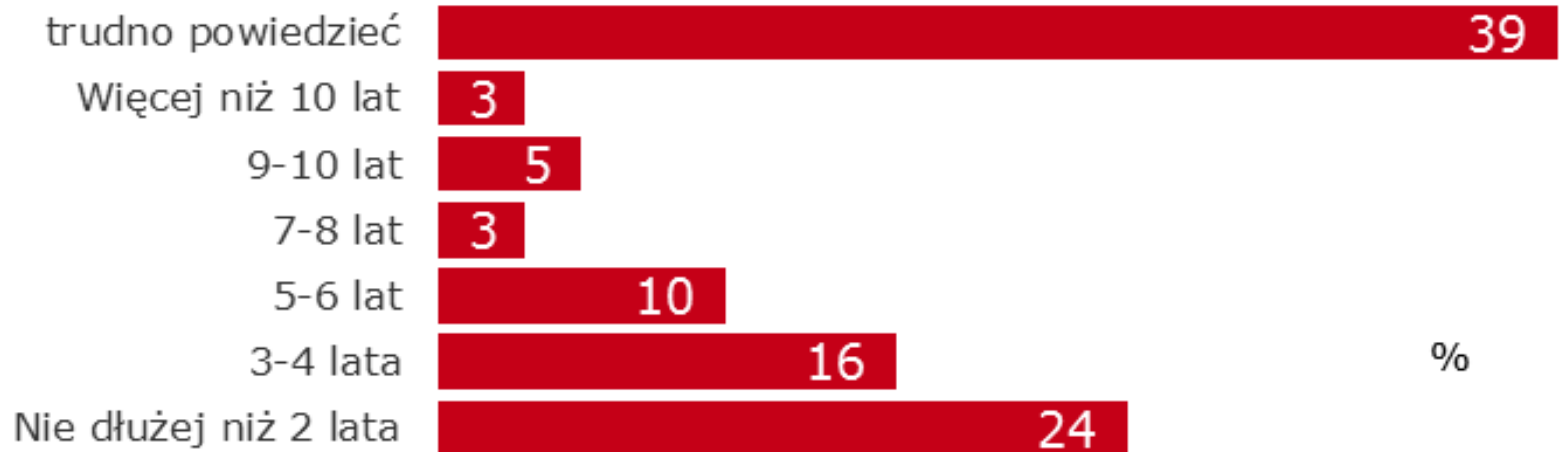
- Ludzie **starsi** (41% z nich odpowiada negatywnie) ;
- Mieszkańcy **dużych, choć nie największych miast** (45% w miastach o ludności 100-500 tys. mieszkańców);
- Osoby **niepracujące** (35%; dla porównania, wśród aktywnych odsetek ten wynosi już 24%).

Zależności

- Im wyższe **wykształcenie**, tym częściej deklarowana gotowość inwestowania
- Im lepsza **sytuacja materialna**, tym częstsze odpowiedzi

Preferencje inwestycyjne aktywnych konsumentów energii

Jak się Panu(i) wydaje, maksymalnie ile czasu gotowi byliby czekać ludzie, którzy zainwestowali w małe, przydomowe odnawialne źródła energii, by zwróciły się im poniesione koszty?

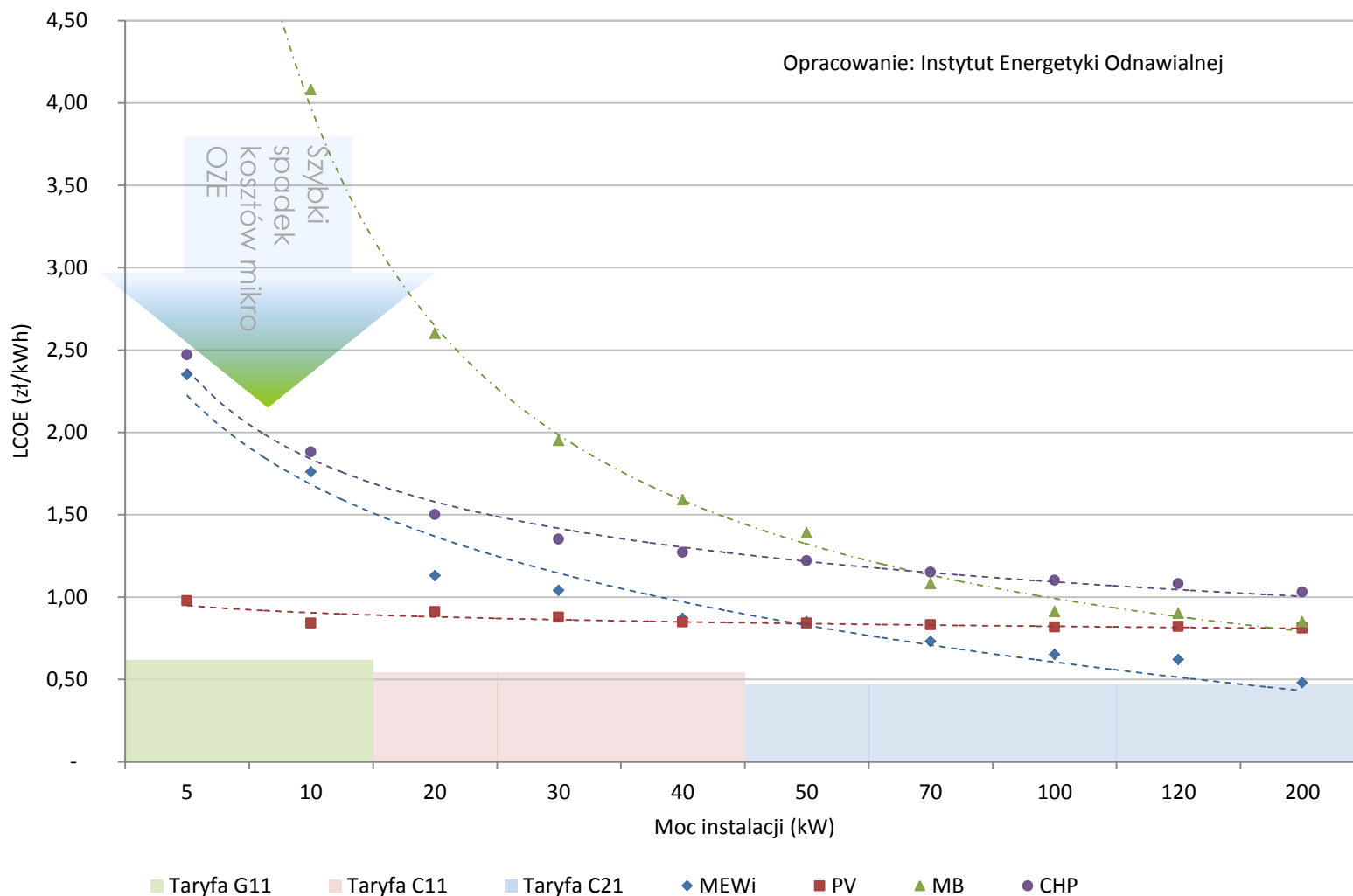

Źródło: badania TNS OBOP na zlecenie Instytutu Energetyki Odnawialnej – „Postawy Polaków wobec małych, przydomowych odnawialnych źródeł energii”

Proste okresy zwrotu inwestycji w różnych wariantach pracy mikro- i małych instalacji OZE

Instalacje OZE - produkcja energii elektrycznej	Poniżej 10 kW	10 - 40 kW	Powyżej 40 kW
okres zwrotu przy oszczędzaniu energii (konsumpcja całej energii z OZE, magazynowanie energii, odbiorca podłączony do sieci)			
Instalacje fotowoltaiczne	17,9	12,4	11,0
Małe elektrownie wiatrowe	> 20	16,5	11,6
Mikrobiogazownie		> 20	15,5
Układy kogeneracyjne na biopłynny	> 20	> 20	> 20
okres zwrotu przy <i>net-meteringu</i> (nadwyżki energii z OZE przesyłane do sieci, brak magazynowania energii)			
Instalacje fotowoltaiczne	12,4	7,8	7,3
Małe elektrownie wiatrowe	19,0	11,4	7,1
Mikrobiogazownie		> 20	8,3
Instalacje OZE - produkcja ciepła	Poniżej 10 kW	10 - 40 kW	Powyżej 40 kW
okres zwrotu w porównaniu do kotła węglowego			
Geotermalne pompy ciepła	> 20	> 20	> 20
Instalacje kolektorów słonecznych	> 20	18,6	16,8
Małe automatyczne kotły na czystą biomasę	18,3	18,2	17,6
okres zwrotu w porównaniu do kotła gazowego			
Geotermalne pompy ciepła	19,3	17,9	16,8
Instalacje kolektorów słonecznych	16,8	15,2	13,2
Małe automatyczne kotły na czystą biomasę	11,2	11,0	10,2

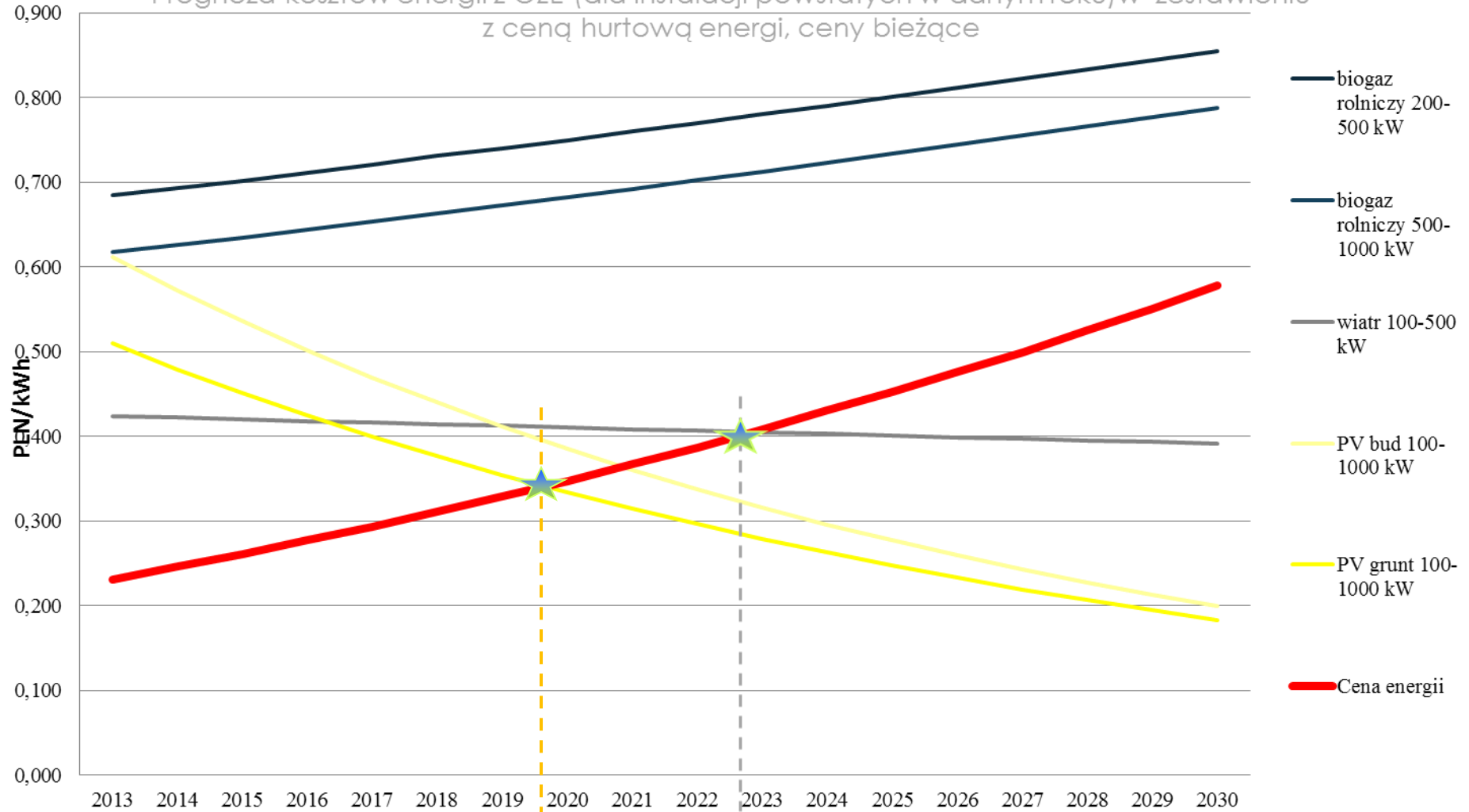
Koszty produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji OZE w funkcji mocy na tle taryf

Prognoza kosztów LCOE energii z dla małych instalacji fotowoltaiki, biogazu i energii wiatru w zestawieniu z hurtową ceną energii elektrycznej (TGE)

Źródło: Ekspertyza IEO dla Ministerstwa Gospodarki, '2013 wykorzystana w OSR projektu ustawy o OZE z 2013 roku

Prognoza kosztów energii z OZE (dla instalacji powstałych w danym roku) w zestawieniu z ceną hurtową energii, ceny bieżące

Prosumencki projekt ustawy o OZE z 2012 roku

- rekomendowane stawki za energię elektryczną z mikroinstalacji OZE wg IEO
(ekspertyza IEO nt. stałych taryf dla Ministerstwa Gospodarki, 2012r.)

Realne wsparcie początkowe dla właścicieli mikroinstalacji OZE (w 2012 roku) w postaci stałych taryf (FiT) i podwyższonych współczynników korekcyjnych dla małych instalacji OZE

Proponowane taryfy FiT w projekcie ustawy o OZE z 26-07-2012		Rekomendowane na podstawie analiz LCOE taryfy FiT do wprowadzenia do projektu ustawy o OZE	
Nazwa technologii i moc [kW]	[zł/kWh]	Nazwa technologii i moc [kW]	[zł/kWh]
Małe elektrownie wiatrowe - do 200 kW	0,65	Małe elektrownie wiatrowe - do 50 kW	1,20
		Małe elektrownie wiatrowe - do 200 kW	0,70
Systemy fotowoltaiczne do 100 kW	1,10	Systemy fotowoltaiczne zintegrowane z budynkiem do 10 kW	1,20
		Systemy fotowoltaiczne wolnostojące do 100 kW	1,10
Mikro i małe biogazownie rolnicze do 50 kW	0,70	Mikro i małe biogazownie rolnicze do 50 kW	1,50
Mikro i małe biogazownie rolnicze 50-200 kW	0,65	Mikro i małe biogazownie rolnicze 50-200 kW	0,90
Małe elektrownie wodne do 75 kW	0,70	Małe elektrownie wodne do 75 kW	0,75
Mikro i małe jednostki kogeneracyjne na biopłyyny do 50 kW	0,00	Mikro i małe jednostki kogeneracyjne na biopłyyny do 50 kW	1,25

Pełny schemat systemu wsparcia w „prosumenckiej” wersji projektu ustawy o OZE z 2012 roku

Rodzaje OZE	Stala cena zł/kWh*	Mikroinstalacja			Mała instalacja			Instalacja OZE (duża)						
	Wsp. korekcyjny SP*	10 kW	40 kW	50 kW	75 kW	100 kW	200 kW	500 kW	1 MW	5 MW	10 MW	20 MW	50 MW	
Energetyka wiatrowa	lądowa	0,95	0,65			1,20			0,90					
	morska	1,80												
Biogaz	rolniczy	0,70	0,65			1,50	1,45	1,40						
	ze składowisk odpadów	0,55												
	z oczyszczalni ścieków	0,45												
Biomasa	współspalanie	0,30												
	biomasa stała	1,30			1,70			1,30			1,05	0,95		
	biomasa +CHP	1,70			1,70			1,70			1,40	1,15		
	biopłyyny	1,15												
	Energetyka wodna	0,70			1,60			1,60			2,00	2,30		
PV	na budynkach	1,30	1,15			2,85			2,45					
	wolnostojące	1,15	1,10			2,75								
Geotermia	1,20													

Pierwsze ułatwienia dla Prosumenta - właściciela mikroinstalacji- „Mały trójpak” 2013

Wg Prawa energetycznego (nowelizacja z lipca 2013)

Wymogi administracyjne i operatorskie	Mikroinstalacja		Mała instalacja				Instalacja OZE (duża)					
	10 kW	40 kW	50 kW	75 kW	100 kW	200 kW	500 kW	1 MW	5 MW	10 MW	20 MW	50 MW
Wymogi administracyjne	Wystarczająca informacja do operatora z opisem instalacji, nie stanowi działalności gospodarczej		Potrzebny jest wpis do rejestru wytwórców energii w małej instalacji, działalność gospodarcza				Wymagana koncesja					
Przyłączenie do sieci	Brak opłat przyłączeniowych, o ile mikroinstalacja ma moc mniejszą niż aktualnie wydane warunki przyłączenia - tylko zgłoszenie u operatora		Pobierana jest połowa opłaty przyłączeniowej				Pobierana jest pełna opłata przyłączeniowa					

Tego zabrakło w „Małym Trójpaku”

Rodzaje OZE	Stala cena zł/kWh* Wsp. korekcyjny ŚP*	Mikroinstalacja		Mała instalacja				Instalacja OZE (duża)						
		10 kW	40 kW	50 kW	75 kW	100 kW	200 kW	500 kW	1 MW	5 MW	10 MW	20 MW	50 MW	
Energetyka wiatrowa	lądowa	0,95	0,65	1,20				0,90						
	morska							1,80						
Biogaz	rolniczy	0,70	0,65	1,50				1,45	1,40					
	ze składowisk odpadów z oczyszczalni ścieków			0,55				1,10						
Biomasa	współspalanie			0,30				0,30						
	biomasa stała			1,30				1,30		1,05				0,95
	biomasa +CHP			1,70				1,70		1,40				1,15
	biopłynny			1,15				1,15						
Energetyka wodna		0,70		1,60				1,60		2,00		2,30		
	na budynkach	1,30	1,15					2,85						
PV	wolnostojące	1,15	1,10					2,75		2,45				
Geotermia				1,20				1,20						

Projekt ustawy o OZE z 2014r. (wersja 6.2)

Dyskryminacja cenowa prosumenta wobec dużych źródeł i enigmatyczność proponowanych przepisów

Art. 41: ...

Cena zakupu energii elektrycznej z OZE **wynosi 80 % średniej ceny sprzedaży energii elektrycznej** na rynku konkurencyjnym. Ilość energii elektrycznej z OZE wytworzonej w mikroinstalacji, którą jest obowiązany zakupić sprzedawca zobowiązany, ustala się na podstawie rzeczywistych wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych i **rozlicza się w okresie półrocznym** jako ilość energii elektrycznej stanowiącej **nadwyżkę** energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji i wprowadzonej do sieci w stosunku do ilości energii elektrycznej pobranej z sieci w tym półroczu.

Odbiorca wytwarzający energię elektryczną w mikroinstalacji ponosi koszty zakupu energii elektrycznej w danym półroczu na poziomie wynikającym z nadwyżki ilości energii elektrycznej pobranej z sieci w stosunku do ilości energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji i wprowadzonej do sieci w tym półroczu.

Półroczne rozliczenie konsumenta energii (przyszłego prosumenta – właściciela instalacji PV) wg prometu ustawy o OZE *-studium przypadku*

SYSTEM PV | 3 kWp, rozliczenie półroczne na fakturze

ZUZYCIE E.E	2500,0 kWh/rok	1250,0 kWh/6 m-cy

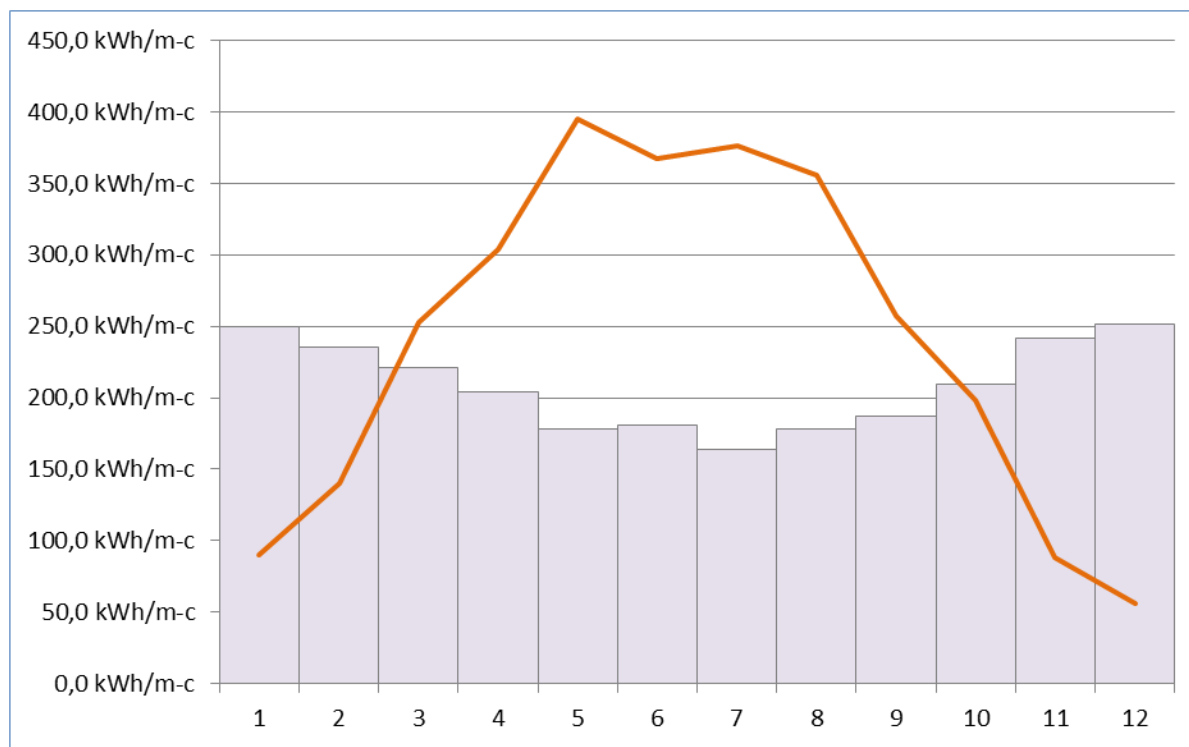
	CENA NETTO	KOSZT NETTO (6 m-cy)	VAT	CENA BRUTTO
Obrót				
energia czynna całodobowa	0,2762 PLN/kWh	345,25 zł	23%	424,66 zł
opłata handlowa	4,29 PLN/m-c	25,74 zł	23%	31,66 zł
Dystrybucja				
składnik stały opłaty sieciowej	9,12 PLN/m-c	54,72 zł	23%	67,31 zł
opłata przejściowa	1,13 PLN/m-c	6,78 zł	23%	8,34 zł
opłata dystrybucyjna zmienna całodobowa	0,1471 PLN/kWh	183,88 zł	23%	226,17 zł
opłata abonamentowa	0,54 PLN/m-c	3,24 zł	23%	3,99 zł
SUMA				
	0,4233 PLN/kWh	619,61 zł		762,11 zł

Uwaga: przejście z pozycji konsumenta energii na prosumenta powoduje nie tylko zmianę wolumenu (salda) energii ale też zmianę relacji koszty stałe –koszty zamienne w taryfie

Wyniki symulacji pracy mikroinstalacji fotowoltaicznej 3 kW zlokalizowanej w Warszawie (źródło IEO)

– bilansowanie półroczne - rozliczenie miesięczne
-studium przypadku c.d.

M-C	PRODUKCJA
1	90,0 kWh/m-c
2	140,0 kWh/m-c
3	253,0 kWh/m-c
4	304,0 kWh/m-c
5	395,0 kWh/m-c
6	367,0 kWh/m-c
7	376,0 kWh/m-c
8	356,0 kWh/m-c
9	257,0 kWh/m-c
10	198,0 kWh/m-c
11	88,0 kWh/m-c
12	56,0 kWh/m-c

Wyniki analizy ekonomicznej instalacji PV – 3 kW

- bilansowanie półroczne

-studium przypadku c.d.

- Założenia

- Nakłady: 20.126 PLN (brutto)
- Produkcja energii: 2880kWh/rok (1549 kWh przez pierwsze 6 m-cy w roku)
- Zużycie energii: 2500 kWh/rok
- CENA SPRZEDAŻY energii 0,18 PLN/kWh
- CENA ZAKUPU energii 0,61 PLN/kWh

- Wyniki

- Roczna oszczędność na zakupie energii: 1301 zł/rok
- Przychód ze sprzedaży nadwyżek: 55 zł/rok (43 zł w pierwszym półroczu)
- Prosty okres zwrotu nakładów: **15,4 roku**

Wnioski

- Warunkiem racjonalnej i praktycznej realizacji scenariusza mikrogeneracji OZE jest **aktywne stworzenie rynku** na mikroinstalacje OZE, **który obniży koszty zanim nastąpi gwałtowny wzrost kosztów energii dla odbiorców końcowych** – stworzy szanse dla tych bardziej aktywnych, a nie tylko dla „bogatych hobbystów”
- Niemożliwe jest przejście do realizacji scenariusza prosumenckiego energetyki w Polsce bez okresowego **ustawowego zagwarantowania korzystania przez właścicieli mikroinstalacji z taryf typu FiT** (wyższych niż 100% ceny energii na giełdzie). Tylko taki, sprawdzony w innych krajach instrument zapewnienia **powszechność wsparcia** i **proste oraz przejrzyste zasady odbioru energii i określania umiarkowanej ale gwarantowanej ceny** (na wzór przejściowo stosowanych rozwiązań niemieckich, brytyjskich itd.)